

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 153g/2023

privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 16
alin. (3) din Legea cu privire la arbitrajul comercial internațional nr. 24 din
22 februarie 2008

*(lipsa unei căi de atac împotriva deciziei instanței de judecată pronunțată în
privința competenței tribunalului arbitral de a examina o cauză arbitrală)*

CHIȘINĂU
21 decembrie 2023

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Domnica MANOLE, *Președinte*,
nei Viorica PUICA,
dlui Nicolae ROȘCA,
nei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea nei Ana Florean, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 5 iunie 2023,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 21 decembrie 2023, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textului „[...] decizia neputând fi atacată” din articolul 16 alin. (3) din Legea cu privire la arbitrajul comercial internațional nr. 24 din 22 februarie 2008, ridicată de dnii avocați Ion Căpățînă și Mihai Sîlța în interesele societății „Optimo IT Solutions” Ltd., parte în dosarul nr. 2c-33/2023, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Centru.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de dna judecător Diana Tricolici de la Judecătoria Chișinău, sediul Centru, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Societatea „Optimo IT Solutions” Ltd. a formulat o cerere de arbitraj împotriva Agenției Servicii Publice privind încasarea datoriei, a penalităților aferente, a cheltuielilor arbitrale și a cheltuielilor de asistență juridică.

4. În cadrul ședinței preliminare, Agenția Servicii Publice a menționat că tribunalul arbitral al Curții de Arbitraj Comercial Internațional de pe lângă Camera de Comerț și Industrie a Republicii Moldova nu este competent să judece cauza arbitrală. Prin încheierea din 19 decembrie 2022, tribunalul arbitral s-a declarat competent să examineze fondul cauzei.

5. Agenția Servicii Publice a contestat încheierea tribunalului la Judecătoria Chișinău, sediul Centru. În susținerea cererii sale, Agenția Servicii Publice a invocat, *inter alia*, articolul 16 alin. (3) din Legea cu privire la arbitrajul comercial internațional, care stabilește dreptul tribunalului de a decide asupra propriei competențe.

6. În cadrul procesului, dnii avocați Ion Căpățînă și Mihai Sîlța au ridicat, în interesele societății „Optimo IT Solutions” Ltd., excepția de

neconstituționalitate a textului „[...] decizia neputând fi atacată” din articolul 16 alin. (3) din Legea cu privire la arbitrajul comercial internațional.

7. La 19 mai 2023, Judecătoria Chișinău a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a trimis, în acest sens, o sesizare la Curtea Constituțională.

B. Legislația pertinentă

8. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.

Articolul 4 Drepturile și libertățile omului

„(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.”

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 119 Folosirea căilor de atac

„Împotriva hotărârilor judecătorești, părțile interesate și organele de stat competente pot exercita căile de atac, în condițiile legii.”

9. Prevederile relevante ale Legii cu privire la arbitrajul comercial internațional nr. 24 din 22 februarie 2008 sunt următoarele:

Articolul 16

Dreptul tribunalului de a decide asupra propriei competențe

„(1) Tribunalul arbitral poate să decidă asupra competenței sale, precum și asupra oricăror obiecții referitor la existența sau validitatea convenției de arbitraj. În acest scop, clauza arbitrală prevăzută în contract trebuie să fie interpretată ca o convenție distinctă de alte clauze contractuale. Hotărârea tribunalului arbitral privind nulitatea contractului nu atrage deplin drept nulitatea clauzei arbitrale.

(2) Declarația privind incompetența tribunalului arbitral în soluționarea litigiului poate fi făcută cel târziu la momentul prezentării obiecțiilor la acțiune. Faptul că o parte a desemnat arbitrul sau că a participat la desemnarea lui nu o privează de dreptul de a face o asemenea declarație. Depășirea competenței de către tribunalul arbitral trebuie să fie invocată îndată după ce cauza care, în opinia părții, depășește competența tribunalului arbitral este pusă în procedură arbitrală. În toate aceste cazuri, tribunalul arbitral poate admite declarația privind depășirea competenței făcută mai târziu dacă întârzierea este justificată.

(3) Tribunalul arbitral poate să decidă asupra declarației menționate la alin. (2) ca asupra unei chestiuni preliminare sau în hotărârea privind fondul litigiului. Dacă tribunalul arbitral decide, ca o chestiune preliminară, că este competent, orice parte, în decursul a 30 de zile din data primirii comunicării despre decizie, poate cere instanței judecătorești competente, conform Codului de procedură civilă să se pronunțe în această privință, **decizia neputând fi atacată**. Până la luarea deciziei de către această autoritate, tribunalul arbitral poate continua procedura arbitrală și poate pronunța hotărârea.”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorilor excepției de neconstituționalitate

10. Autorii sesizării menționează că textul „decizia neputând fi atacată” din articolul 16 alin. (3) din Legea cu privire la arbitrajul comercial internațional în coroborare cu articolele 477 – 481 din Codul de procedură civilă (i) obligă instanțele de judecată să acționeze în calitate de instanță de recurs; (ii) contravine principiului securității raporturilor juridice; (iii) elimină orice termen de prescripție referitor la declararea nulității actului juridic și (iv) subminează arbitrajul în calitate de cale alternativă de soluționare a litigiilor și, respectiv, subminează autoritatea Curții de Arbitraj și a Camerei de Comerț și Industrie a Republicii Moldova. Din acest motiv, autorii susțin că textul contestat încalcă accesul liber la justiție și dreptul la o cale de atac împotriva hotărârilor judecătorești.

11. Totodată, autorii susțin că textul contestat contravine articolului 481 alin. (5) din Codul de procedură civilă, care stabilește că încheierea judecătorească privind desființarea hotărârii arbitrale sau privind refuzul de a o desființa poate fi atacată în ordinea și în termenele stabilite de prezentul cod. Autorii menționează că această normă se aplică în cazul hotărârilor arbitrale prin care s-a decis fondul litigiului.

12. În opinia autorilor sesizării, textul contestat este contrar articolelor 1, 4, 20 și 119 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

13. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

14. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor Parlamentului, în prezenta cauză a unor prevederi din Legea cu privire la arbitrajul comercial internațional, ține de competența Curții Constituționale.

15. Excepția de neconstituționalitate, ridicată de avocații părții într-un proces din fața instanței de judecată, este formulată de subiectul căruia i s-a

acordat acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

16. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie textul „decizia neputând fi atacată” din articolul 16 alin. (3) din Legea cu privire la arbitrajul comercial internațional. Curtea constată că prevederile contestate nu au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate.

17. Curtea reține că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză civilă care are ca obiect verificarea legalității unei decizii emise de tribunalul arbitral prin care s-a declarat competent să soluționeze o cauză arbitrală. Prin urmare, Curtea constată că prevederile contestate, care stabilesc că decizia instanței pronunțată în această privință nu poate fi atacată, sunt aplicabile la examinarea cauzei.

18. Curtea notează că o altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența unui drept fundamental. Astfel, Curtea va analiza, prin prisma argumentelor autorilor sesizării, dacă textul contestat reprezintă o ingerință într-un drept fundamental.

19. Autorii sesizării au menționat că textul „[...] decizia neputând fi atacată” din articolul 16 alin. (3) din Legea cu privire la arbitrajul comercial internațional contravine articolelor 1 (*preeminența dreptului*), 4 (*drepturile și libertățile omului*), 20 (*accesul liber la justiție*) și 119 (*folosirea căilor de atac*) din Constituție.

20. Curtea menționează că articolele 1 și 4 din Constituție comportă un caracter general și nu pot constitui repere separate, ci numai în coroborare cu alte prevederi din Constituție, care trebuie să fie aplicabile (a se vedea DCC nr. 38 din 30 martie 2023, § 21).

21. Referitor la incidența articolului 20 din Constituție, Curtea reține că acesta stabilește că orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime. Curtea observă că prevederile contestate de autori stabilesc că în cazul în care tribunalul arbitral decide, ca o chestiune preliminară, că este competent, orice parte, în decursul a 30 de zile din data primirii comunicării despre decizie, poate cere instanței judecătorești competente, conform Codului de procedură civilă, să se pronunțe în această privință, decizia neputând fi atacată.

22. În acest context, Curtea nu vede în ce măsură textul contestat „decizia neputând fi atacată” din această normă restricționează accesul la justiție prevăzut de articolul 20 din Constituție, de vreme ce legislatorul a prevăzut că decizia tribunalului arbitral prin care s-a declarat competent să examineze litigiul poate fi supusă controlului judiciar. Faptul că decizia instanței pronunțată în această privință nu poate fi atacată, nu face incident articolul 20 din Constituție.

23. Referitor la incidența articolului 119 din Constituție, Curtea reține că decizia tribunalului arbitral prin care s-a declarat competent să soluționeze litigiul se referă la o chestiune de procedură. În acest context, Curtea reiterează că ține de competența legislatorului să instituie numărul căilor de atac și condițiile în care acestea pot fi exercitate cu respectarea prevederilor

Constituției (a se vedea DCC nr. 66 din 15 iunie 2020, § 35 și jurisprudența citată acolo). De exemplu, obligativitatea a minim două grade de jurisdicție persistă doar în situația cauzelor penale în care se judecă acuzații de comiterea unor infracțiuni suficient de grave, din perspectiva articolului 2 din Protocolul nr. 7 la Convenția Europeană. Așadar, Curtea constată că autorii nu au prezentat argumente care să demonstreze caracterul contradictoriu al prevederilor contestate în raport cu normele constituționale invocate.

24. Cu referire la criticile autorilor excepției potrivit cărora textul contestat contravine articolului 481 alin. (5) din Codul de procedură civilă, Curtea menționează că aceste norme se referă la contestarea unei hotărâri arbitrale prin care se soluționează fondul cauzei, iar prevederile contestate se referă la decizia tribunalului arbitral prin care se soluționează o chestiune preliminară în privința competenței de a soluționa litigiul. Astfel, Curtea observă că autorii sesizării invocă, în realitate, o problemă de interpretare și aplicare a legii. Curtea reiterează că aspectele legate de interpretarea și de aplicarea legii nu țin de competența Curții Constituționale (a se vedea DCC nr. 20 din 17 februarie 2022, § 31). Această competență le revine, prin definiție, instanțelor de judecată.

25. Prin urmare, pe baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate nu întrunește condițiile de admisibilitate și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, pe baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textului „[...] decizia neputând fi atacată” din articolul 16 alin. (3) din Legea cu privire la arbitrajul comercial internațional nr. 24 din 22 februarie 2008, ridicată de dnii avocați Ion Căpățînă și Mihai Sîlța în interesele societății „Optimo IT Solutions” Ltd., parte în dosarul nr. 2c-33/2023, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Centru.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

Chișinău, 21 decembrie 2023

DCC nr. 186

Dosarul nr. 153g/2023